

POUČENÍ

K ŘÍZENÍ VE VĚCI PROHLÁŠENÍ NEPLATNOSTI MANŽELSTVÍ V BRNĚNSKÉ DIECÉZI

1.

Základní informace ke sporu o platnost manželství

Spor o platnost manželství uzavřeného v církvi se zahajuje na základě žaloby, kterou podává žalující strana (tj. alespoň jeden z manželů nebo ochránce spravedlnosti).

Církev chrání všechna církevně uzavřená manželství, a proto pro vyslovení neplatnosti manželství musí příslušný církevní soud získat morální jistotu o tom, že manželství (manželská smlouva) nevznikla, protože např. některý ze snoubenců nebyl způsobilý tuto smlouvu uzavřít nebo se nenaplnily všechny podmínky, jejichž splnění požaduje vlastní právo církve.

Církevní soud projednává spor o neplatnost manželství výlučně v případě, kdy manželství bylo civilním soudem pravomocně rozvedeno, neboť do rozvodu se nedalo vyloučit smíření mezi manžely.

Církevní soud je povolán k tomu, aby přezkoumal platnost manželství, nikoliv k tomu, aby určil viníka rozpadu manželství.

2.

Kompetence soudu

K prohlášení neplatnosti manželství je v zásadě kompetentní církevní soud místa, kde bylo manželství uzavřeno, nebo soud příslušný podle trvalého nebo přechodného kanonického bydliště nežalující strany.

3.

Nejedná se o církevní rozvod

Církevní právo neumožňuje manželství rozvést, a proto ani pojem „rozvod“ ve smyslu občanského práva v církevním právu neexistuje.

To, co je v občanském právu nazýváno „rozvod“, v kanonickém právu znamená pouze odluku manželů za trvání manželského svazku.

Odluku manželů za trvání církevního manželství dovoluje ve většině případů diecézní biskup zvláštním dekretem. Mimořádně tuto záležitost rozhoduje církevní soud. Odluka manželů znamená, že církevní autorita bere na vědomí a souhlasí s tím, že manželé spolu nebydlí, nevedou společnou domácnost, a to i přesto, že manželské pouto trvá.

4.

Podání žaloby

K žalobě o prohlášení neplatnosti manželství je nutno přiložit potvrzení o křtu obou partnerů (v případě nepokřtěnosti - rodný list), potvrzení o církevním sňatku, civilní rozvodový rozsudek s vyznačenou právní mocí a souhrnnou zprávu o průběhu známosti a manželství, která je tzv. libelní žalobou na platnost manželství.

Skutečnosti mluvící v neprospěch platnosti je nutno prokázat minimálně dvěma svědky, kteří znali obě strany pokud možno ještě před uzavřením manželství, mají solidní znalosti o průběhu manželství a jsou ochotni poskytnout o těchto skutečnostech výpověď.

5.

Strany sporu

Předmětem podané žaloby je samo manželství. V řízení jsou účastny tyto strany sporu: Strana žalující, která podala žalobu na manželství; Strana nežalující, která sice nepodala žalobu, ale která je vyzvána, aby se sporu taktéž účastnila, jelikož se jí žalované manželství také týká, což však nevylučuje, aby žalobu na manželství podali společně i oba manželé; Obhájce svazku který je protistranou, tzn. obhájuje ve sporu platnost manželství a tudíž podává soudnímu senátu všechny argumenty pro platnost. V případě, že se strana žalující vzdá řízení v jeho průběhu, může iniciativu převzít strana nežalující a stát se tak tzv. nežalující stranou *diligentis*. Na základě její iniciativy se pak v řízení pokračuje.

6.

Účast při řízení a obhájci stran

Strana žalující i nežalující má právo si během řízení zmocnit advokáta nebo prokurátora, který bude její stanovisko ve sporu obhajovat nebo ji bude zastupovat, což je vřele doporučeno z důvodu, že advokáti či prokurátoři soudu jsou znalí a zkušení v oblasti církevního práva, a tudíž mohou dát soudnímu řízení správný směr. Pro zastupování nebo obhajování je třeba si prokurátora nebo advokáta písemně zmocnit, tzn. dát mu plnou moc k jeho službě. Formulář pro zmocnění je možný získat na internetových stránkách soudu: <http://www.cirkevnisoud.biskupstvi.cz> . Je velmi žádoucí, aby se řízení účastnila také nežalující strana, neboť bez její účasti je mnohdy velmi nesnadné dojít k morální jistotě, na jejímž základě mají soudci ve sporu rozhodnout o platnosti či neplatnosti žalovaného manželství.

7.

Rozdíl mezi prokurátorem, advokátem a patronem

Advokát a prokurátor jsou povoláni chránit práva strany a zachovávat tajemství úřadu. Prokurátorovi náleží zastupovat stranu, předkládat žaloby nebo stížnosti soudu, přijímat oznámení a informovat stranu o stavu sporu; zatímco obhajoba strany je předně vyhrazena advokátovi. Patron je osoba, která zastává u jednoho mandanta úkol prokurátora i advokáta současně. Všichni pomáhají privátní straně ve sporu, a proto je nazýváme obhájci či zástupci stran žalujících nebo nežalujících.

8.

Forma řízení

Řízení probíhá po celou dobu důvěrně a všichni jeho účastníci jsou vázáni přísahou mlčenlivosti. Tato skutečnost se týká nejen zaměstnanců soudu, ale také stran, které příslibují, že získané informace uchovají v tajnosti a použijí jich pouze na svou spravedlivou obhajobu před církevními soudy. Rovněž při výsleších jsou strany i svědci vázáni mlčenlivostí a nesmí o věcech, o kterých se dozví nebo o kterých vypovídají podávat druhým osobám informace. Pakliže by se tak stalo, byla by to závažná věc jejich svědomí.

9. Průběh řízení

Řízení ohledně platnosti manželství prochází pěti fázemi:

1. Úvodní fáze: po přijetí žaloby a ustanovení senátu, který má záležitost projednávat, jsou obeslány strany sporu (strana žalující a strana nežalující), přičemž strana nežalující je o žalobě informována a zároveň žádána o vyjádření. Toto vyjádření je žádáno v 15-ti denní lhůtě, a pokud se během té doby nevyjádří, je znovu obeslána. V případě, že ani na druhou výzvu soudu neodpoví, je prohlášena za nepřítomnou v řízení, přičemž se v řízení dále pokračuje bez ní. Jelikož je strana nežalující při řízení takřka nepostradatelná, bývá v průběhu řízení ještě několikrát vyzvána k účasti. Po uplynutí lhůty po přijetí žaloby je obhájce svazku vyzván, aby se vyjádřil k předmětu sporu. Na základě jeho vyjádření bývá stanoven předmět sporu (tj. důvod, pro který je manželství žalováno). Po lhůtě na odvolání proti stanovenému předmětu sporu jsou strany nebo jejich zástupci vyzváni k vytvoření návrhu otázek, podle nichž pak soudce vypracuje otázky k výsledkům. Předmět sporu může být v průběhu řízení doplněn nebo změněn na základě závažného důvodu a žádosti některé ze stran.

2. Důkazní fáze: po vypracování otázek k výsledkům začíná shromažďování důkazů. V první řadě se jedná o vyslechnutí stran a svědků. Dalším z důkazů bývají znalecké posudky. Tato fáze probíhá obvykle nejdéle a je závislá na spolupráci předvolaných. Po nashromáždění důkazního materiálu je spis kauzy zveřejněn pro strany sporu, které k ní mohou podat připomínky nebo návrhy dalších důkazů. Po zveřejnění, které trvá zpravidla 30 dní, se přistoupí k uzávěru záležitosti.

3. Diskusní fáze: uzávěrem záležitosti jsou strany vyzvány k obhajobám, čili k závěrečné možnosti se ke sporu vyjádřit. Obhajoby jsou pak navzájem směněny a všechny strany se mohou vyjádřit i k obhajobám ostatních stran sporu, přičemž právo posledního vyjádření má obhájce svazku. Po provedení diskusní fáze bývá stanoven termín zasedání soudců k vynesení rozhodnutí ve sporu.

4. a 5. Rozhodovací a exekutivní fáze: pokud dojdou soudci ke konečnému rozsudku ve sporu, následuje měsíční lhůta k vypracování textu rozsudku, který je v plném znění zaslán stranám sporu. Strany pak mají právo se proti vnesenému rozsudku ve stanovené lhůtě odvolat. V případě, že je vnesen rozsudek neplatnosti manželství, postupuje kauza řádnou cestu k církevnímu soudu II. instance i v případě, že se žádná ze stran proti rozsudku neodvolala. Pokud je vnesen rozsudek platnosti manželství a žádná ze stran se neodvolá, projednávání záležitosti končí a kauza je archivována v archivu soudu. Strany však mají právo podat na manželství novou žalobu, ne však již z důvodů, pro které byla jeho platnost u soudu projednávána.

10. Délka řízení

Řízení ohledně platnosti manželství probíhá u soudu I. instance přibližně jeden rok. Tato délka trvání je však pouze orientační, jelikož je závislá na spolupráci stran a navržených svědků. Církevní soud má vždy zájem na tom, aby řízení trvalo co nejkratší dobu. Pokud řízení trvá déle, bývá to buď kvůli neovlivnitelným překážkám na straně účastníků (např. dlouhodobá nemoc) nebo kvůli nespolupráci stran či svědků.

11. Hlášení změn

Pokud v průběhu procesního řízení nastane změna bydliště, telefonního čísla, jména či příjmení strany nebo jí navržených svědků, má strana povinnost takovou informaci co nejdříve sdělit do soudní kanceláře.

12. Poplatky za soudní řízení

Poplatky bývají obvykle stanoveny následovně: po přijetí žaloby je žádáno od strany žalující 3 500,-Kč. Pokud si strana zmocní stálého prokurátora, bývá za jeho služby částka 500,- Kč; za stálého advokáta či patrona je to 1 000,- Kč. V případě, že je ve sporu přizván soudní znalec, obvyklá částka za jednotlivý znalecký posudek bývá 2 500,- Kč. Jestliže je finanční situace strany natolik tíživá, že nemůže uhradit poplatky v plné výši, má právo požádat o jejich snížení nebo o oddálení platby. Může tak učinit na základě své písemné žádosti, doporučení faráře a doložení úředních dokladů o své tíživé situaci.

13. Bezplatná pomoc soudu

Jestliže strana v řízení nemá právního zástupce či advokáta a potřebuje se poradit (např. jak postupovat dál v řízení, jakým způsobem sepsat obhajobu, v případě podání odvolání k II. instanci), může se obrátit na konzultory soudu, kteří bývají v kanceláři soudu přítomni každé úterý od 15:00 hodin. Pro rezervaci termínů konzultací může využít rezervační systém na internetových stránkách soudu: <http://www.cirkevnisoud.biskupstvi.cz>.

14. Adresa soudu, konzultorů a obhájců stran

Diecézní církevní soud v Brně

Petrov 5
601 43 Brno
tel. +420 543 237 051, fax +420 543 237 042
e-mail <cirkevnisoud.brno@biskupstvi.cz>
<http://www.cirkevnisoud.biskupstvi.cz>

Mgr. Štěpán Šťastník (konzultor, stálý prokurátor, advokát, patron,)
Petrov 5
601 43 Brno

tel. 539 011 981, mobil 607 678 558
e-mail<stastnik@volny.cz>

S. M. Mgr. et Mgr. Dominika Kubíková, OP (konzultorka, stálá prokurátorka)
Petrov 5
601 43 Brno
tel. 541 214 846, mobil 605 255 857
e-mail <dominika.op@gmail.com>

JUDr. Zdeněk Kapitán, Ph.D. (stálý prokurátor)
Petrov 5
601 43 Brno
Tel. 549 216 383; mobil 724 319 641
e-mail <zdenek.kapitan@law.muni.cz>

Mgr. Jan Petr Kosinka (sjednaný prokurátor)
Petrov 5
601 43 Brno
Mobil 732908 520
e-mail <Petrkosinka@seznam.cz>

Advokáti ustanovení u jiných církevních soudů:
(<<http://www.apha.cz/seznam-advokatu>>)